

KL-1669

Seat No. _____

M. A. (Sem. IV) Examination

April / May - 2013

405 - Sanskrit

(कौटिल्य : अर्थशास्त्र अधि. - २)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ नीचेनामांथी कोर्ष पशु यांर सानुवाढ समजावो : १४
- (१) अल्पकोशो हि राजा पौरजानपदानेव ग्रसते ।
- (२) कोशपूर्वाः सर्वारम्भाः ।
- (३) अश्वसधर्माणो हि मनुष्या नियुक्ताः कर्मसु विकुर्वते ।
- (४) भर्तृराज्ञा भवेधत्र निग्रहानुग्रहौ प्रति ।
विशेषेण तु भृत्येषु तदाज्ञालेख लक्षणम् ।
- (५) मणि - कौटो मौलेयकः पारसमुद्रकश्च ।
- (६) आकर प्रभवः कोशः कोशादण्डः प्रजायते ।
पृथिवी कोशदण्डाभ्यां प्राप्यते कोशभूषणा ॥
- (७) एवं नवं च जीर्णं च विरूपं च विभाण्डकम् ।
परीक्षेतात्पर्यं चैषां यथोद्दिष्टं प्रकल्पयेत् ।
- (८) चतुर्मासिकं प्रातिवेधनिकं कारयेत् ।

२ कौटिल्य कालीन कल्पवृत्ति वर्णवो. १४

अथवा

२ संस्कृत साहित्यमां अर्थशास्त्रनुं मडत्त्व अने प्रधान यर्यो. १४

૩ ગમે તે બે ટૂંકનોંધ લખો :

- (૧) દુર્ગપ્રકાર
- (૨) રત્નપરીક્ષા
- (૩) સુવર્ણાધ્યક્ષનું કાર્ય
- (૪) કોષ્ટાગારાધ્યક્ષ.

૨૦

૪ બે - ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે છ)

- (૧) રાજાએ ખેતી કરવા લાયક જમીન કોને કોને આપવી ?
- (૨) ભૂમિહિત્ર કોને કહેવાય ?
- (૩) કેવો મણિ ઉત્તમ ગણાય છે ?
- (૪) અનુગ્રહ કોને કહેવાય ?
- (૫) મૂલહર કોને કહેવાય ?
- (૬) અક્ષપટલ કોને કહે છે ?
- (૭) ખજાનાનું ધન ખૂટવાના કારણો કેટલા ? ક્યા ક્યા ?
- (૮) નૌકાધ્યક્ષ કોને કહેવાય ?

૧૨

૫ સાચો વિકલ્પ શોધી લખો :

- (૧) કૌટિલ્યની માતાનું નામ _____
(A) રાજેશ્વરી (B) મહેશ્વરી
(C) ચણેશ્વરી (D) રામેશ્વરી
- (૨) અર્થશાસ્ત્રના દ્વિતીય અધિકરણનું શીર્ષક જણાવો.
(A) ધર્મસ્થીય (B) અધ્યક્ષ પ્રચાર
(C) કટક શોધન (D) વિનયાધિકારિક
- (૩) કૌટિલ્યે અર્થશાસ્ત્રની રચનામાં કઈ શૈલીનો આધાર લીધો છે ?
(A) સૂત્ર અને ભાષ્ય (B) સૂત્ર અને વૃત્તિ
(C) ભાષ્ય અને ટીકા (D) સૂત્ર અને ટીકા

૧૦

- (૪) કૌટિલ્ય અનુસાર કર વસૂલ કરવાના મથકની સ્થાપના કેટલા ગામો વચ્ચે કરવી ?
- (A) ૧૦ (B) ૨૦
(C) ૩૦ (D) ૪૦
- (૫) કયા પ્રદેશના હાથી સૌથી વધારે શ્રેષ્ઠ મનાતા ?
- (A) કલિંગ (B) દશર્ણ
(C) સૌરાષ્ટ્ર (D) પંજાબ
- (૬) રાજદ્રવ્યની ઉચાપત કરવાના કેટલા ઉપાયો કૌટિલ્યે માન્યા છે ?
- (A) ૨૦ (B) ૩૦
(C) ૪૦ (D) ૫૦
- (૭) ભાંડાગારના અધિપતિ અથવા કોશાધ્યક્ષને શું કહેવાય ?
- (A) નિયામક (B) સન્નિધાતા
(C) અક્ષપટલ (D) નૌકાધ્યક
- (૮) કિલ્લાની ઊંચાઈ ઓછામાં ઓછી _____ હાથ ઊંચી હોવી જોઈએ.
- (A) ૧૦ (B) ૨૪
(C) ૧૨ (D) ૨૮
- (૯) ચંદન સુખડ આદિ સાર પદાર્થોનો દગો કરનારને _____ પણનો આર્થિક દંડ કરવો.
- (A) ૧૦૦ (B) ૩૦૦
(C) ૧૦૦૦ (D) ૫૦૦
- (૧૦) શંખ-મોતી વગેરે દરિયામાંથી કાઢનાર વ્યાપારીઓએ તેમની આવકનો _____ ભાગ કર રૂપે આપવો.
- (A) ત્રીજો (B) છઠ્ઠો
(C) અડધો (D) પાંચમો